

Naročnina mesečno
25 Din, za izo-
zmetvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Konjarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SCLOVENECEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7565,
Zagreb št. 59.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva b. telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Španska kriza

Politična kriza v Španiji se je radi odklo-
nitve Sanches Guerra, da bi stvoril novi kabi-
net in radi revolucionarnega zadržanja socia-
listov in republikancev tako zelo zaostila, da
je mirna rešitev postala dvomljiva.

Vzrok za sedanjo krizo se v prvi vrsti išče
v dolgoletni diktaturi Primo de Riveria. Vendar
ne toliko radi napak, ki jih je storil, — storil
je tudi mnogo dobrega, — in tudi ne radi konč-
nega neuspeha, ki ga je diktatorski režim do-
živel, ampak radi okoliščin, v katerih je Primo
de Rivera oklical svojo diktaturo. Leta 1923, ko
se je diktatura pričela, je za takšen skrajšen
korak manjkalo direktnega povišja. Res je v
političnem življenju vladala velika korupcija.
Res je tudi, da so se stranke in njihovi vodil-
telji izkazali za popolnoma nesposobne. Tudi
brezkončni boji v Maroku so sličili odprti rani
na državnem organizmu. Toda diktatura ni mo-
gla opravičiti svoje eksistence z javnimi prevra-
ti ali boljševiskim terorjem, ali sploh kako
predložiti revolucijo, ki bi opravičila uvedbo
diktatorskega režima. V Španiji niso socialisti
zasedli tovarn kakor v Italiji, in s tem dali
Mussoliniju povod za diktaturo. Niso oplašili
naroda z boljševiskim režimom kakor na Ogr-
skem in krvavi dobi Bele Kuna in Szamuelya,
ki sta pomogla do oblasti Hortyju. Sedanji Špa-
niji je manjkala krvava era prevratnih poiz-
kusov, v katerih bi najhujše plasti naroda za-
čutile potrebo, da branijo svoj obstoj in svoje
življenje pred prevratnimi nasilji. Zato tudi
diktatura Primo de Riveria ni na narod učinko-
vala olajševalno, ni pomenila osvobodjenja od
dobe strahu in nerada in ni bila znanilica držav-
ljanskega miru po dobi krvave anarhije. Vsega
tega je pogrešal režim Primo de Riveria in mu
je zato manjkalo tudi potrebno ozadje, ki bi
zmanjšalo v ljudskih očeh napake, ki jih je
delal, a ki bi ogromno dvignili zasluge, ki si
jih je za deželo pridobil. Pri narodu, ki ni prav
razumel, zakaj so se ukinile demokratične svo-
boščine, je zato kaj lahko uspela agitacija vseh
levičarskih strank, ki so zelo spretno izrabljale
gospodarske težave, ki seveda tudi Španiji ka-
kor nobeni državi na svetu niso prizanešle. Vse,
kar je bilo slabega, se je pripisovalo režimu
in se zahtevala njegova odstranitev.

Gonilna sila revolucionarne propagande v
Španiji je frimasonstvo. Španija je menda zad-
nja država v Evropi, v kateri družinsko življe-
nje in vsa gospodarska struktura — razven
nekaj industrijskih mest — nosi še vedno glo-
boko krščanske poteze in v moralno kulturnih
odnosih izrazito konservativen značaj. Deželo
vlada katoliška monarhija. Katoliški kralj se
zdi frimasonstvu največja ovira, da ne more
razpresti svojih temnih sil preko Španije v isti
meri, kakor se mu je sicer v romanskih deže-
lah povsod posrečilo. Kralj se zdi frimason-
stvu nosilec tistih idej, ki jih oni hočejo iztre-
biti. Zato so se vse težave, ki so se v Španiji
pojavele in vse napake, ki jih je diktatura de-
lala, sistematično naprtili španski monarhiji in
se je za vse zlo, ki je prišlo nad deželo po tajni
agitaciji, delalo odgovornega kralja. Dokazano
je, da je imela loža svoje prste zraven, da se
kralju ni posrečilo pridobiti nobenega nekda-
njega vodilnega politika, ki naj bi prevzel pre-
sedstvo prehodne vlade. Umetno so se insemi-
rali neprestani dijaški nemiri na univerzah, re-
volucionarni štrajki in vstaje, s katerimi je ime-
la zlasti Berenguerjeva vlada toliko posla, da ni
prišla do nobenega pozitivnega dela. Vrsta
monarhističnih nasprotnikov je danes sklenje-
na od liberalne inteligence, ki si od prevrata
obeta političnih in osebnih koristi, pa do socia-
listov, sindikalistov in komunistov, ki delajo
po navodilih Moskve.

Danes vsi listi, zlasti francoski —, kjer už-
iva španski kralj zelo velike simpatije — pod-
črtavajo, da je bila edina napaka Alfonza XIII.,
da je predolgo pustil vladati Primo de Rivero
in da ni preje prenehal z izjemnim stanjem.
Radi tega je tako težko najti srednjo pot, ki naj
povede deželo v normalne razmere. Socialisti
in republikanci, katerih voditelja sta Zamorra
in Lerroux in katerima je Guerra ponudil važna
ministrska mesta, sta baje izjavila, da bi spre-
jela sodelovanje pri vladi šele pod pogojem,
da se vpliv kralja na bodočo državno obliko
nele popolnoma izloči, ampak, da do tistega
časa, ko pade odločitev, tudi zapusti deželo.

Ugoditi tem zahtevam, bi pomenilo isto, ka-
kor da je krona kapitulirala pred revolucijo,
česar pa kralju Alfonzu za enkrat še ni treba,
ker je njegova priljubljenost med narodom zelo
velika in ker je že prevečkrat dokazal svoj
oseben pogum in neustrašenost. Poleg tega mu
priznajo tudi nasprotniki, da ima mnogo višje
politične zmožnosti kakor običajni političarji in
zato ni misliti, da bi se udal zahtevam skraj-
nežev. Kraljeva avtoriteta je med prebival-
stvom povečini še nedotaknjena, predvsem pa
stoji na njegovi strani armada, ki zvesto drži
kralju dano prisego. Razven tega Berenguerjeva
vlada, ki zaenkrat še vodi posle, razpolaga z za-
dostnimi sredstvi, da onemogoči revolucionarne
poizkuse. Dokler se v tem pogledu ne bo kaj
spremenilo, bo kralj gotovo položaj obvladal.
Vendar pa je pričakovati, da bodo prav v tem
trenutku vse prevratne sile podvojile napore,
da zrušijo disciplino zlasti v armadi in s tem
odvzamejo kroni najmočnejšo oporo. Napove-
duje se tudi generalni štrajk železničarjev, ki
bi se raztegnil tudi na vse druge važnejše
obrabe. Po drugi strani pa se javlja, da bo kralj
znova poizkusil z vojaško diktaturo, ker ni mo-

Kralj Jurij se poda v Indijo?

Sprava med Anglijo in Indijo se uresničuje

London, 18. febr. Potem ko je Gandi prvi
čas po svoji oprostitvi iz ječe, ki je bila pravza-
prav le »custodia honestissima«, zavzel napram
spravi med Anglijo in Indijo večalimenj odklonil-
no stališče, se je zdaj nenadoma premislil. Angle-
ške vlade, ki Gandija dobro pozna, ni presenetilo
ne prvo ne drugo in je mirno čakala, da se do-
godki razvijajo dalje. Gandi je po smrti zmerne-
ga nacionalističnega vodje Pandit Nehruja izgubil
direkcijo in padel v roke mlajšim ekstremistom.
Zato je pisal podkralju Irwinu pismo, da ne od-
neha od propagande za neposlušnost, dokler an-
gleška vlada ne stori pozitivnega koraka za ne-
odvisnost Indije. Stavil je tudi druge pogoje, na-
kar je dobil od podkralja vljuden, toda negativen
odgovor.

Nato je Gandi svoje protiangliško stališče
še poostiril, zahtevajoč, da naj se iz Indije od-
strani takoj vsa angleška vojska, ker da Indija od
nikogar ni ogrožena. Z vojsko vred naj zapusti
Indijo ves angleški upravni aparat. Tega pa ni
pisal podkralju, ampak objavil v indskih listih v
obliki intervjuov.

Medtem pa so začeli svoje delo zmerni kro-
gi, ojačeni po sir Tej Bahadur Sapruju in njego-
vih tovariših, ki so se vrnili v Indijo s konference
okroglice mize. Ker Sapru po svojem političnem
talentu daleč prekaša ne samo Gandija, ki je gol
idealisti brez vsake politične taktike, ampak vse
nacionalistične voditelje sploh, mu ni bilo težko
Gandija pregovoriti, da je zelo nes pametno od-
klanjati roko sprave, ki jo nudi Anglija, da Indija
postane pravi dominijon, kajti če se zamudi ta
prilika, Bog ve, kdaj pride druga taka! Če Mac-
donald pade, dobo imeli Indci opraviti s konser-

vativnimi trmoglavci, ki bodo namesto ustave
Indiji poklonili svinčene kroglice in plinske bom-
be. Na podlagi predlagane dominijonske ustave
bo Indija lahko postala popolnoma neodvisna, če
bi bilo to treba; čemu torej vztrajati na odporu,
ki po nepotrebnem izčrpuje sile dežele?

Argumente sir Sapruja so podkrepili krvavi
dogodki v Benaresu. Tu so namreč Indci ubili
muslimanskega trgovca, ki je prodajal angleško
blago. To je dalo povod za strašno klanje med
hindsko in muslimansko množico, ki je bila ravno
zbrana v sloveči Aurangzebovi mošeji in je pri-
drvela iz nje. To pa je Indce še bolj razvnelo, ker
Aurangzeb mošeje, ki se dviga nad hindskimi
templji ob sveti reki Ganges, sploh ne morejo vi-
diti. Nastala je bitka, v kateri je bilo več 100 ljudi
ubitih. Ko je prišla policija, je morala streljati, da
loči vojujoča tabora. Ta dogodek je Gandija in
nacionaliste zelo potrl.

Gandi je zdaj pisal podkralju drugo pismo.
Pisal mu je, da se želi z njim sestati in se z njim
o usodi Indije razgovarjati v duhu miru in lju-
bezni, nakar je lord Irwin odgovoril, da mu bo
izredno drago, če bo mogel Gandija sprejeti.

Gandi je odpotoval 16. t. m. iz Allahabada,
kjer se z voditelji indskega kongresa nahaja, v
Novi Delhi, kjer stoluje podkralj. Tu se je 17. t.
m. podal iz kolodvora v podkraljevo palačo, kjer
je bil takoj sprejet. Gandi je ostal pri podkralju
cele 4 ure in se bo razgovor 18. t. m. nadaljeval.

Politični krogi ne dvomijo, da je s tem Gan-
dijev odpor zlomljen. Gandi je mehka duša, lord
Irwin pa najboljši upravnik, kar jih ima veliki
britanski imperij. Koncesije Anglije so v resnici
tako velike, da se jih noben pameten človek ne

more braniti, nacionalisti pa tudi vedo, da če te
odklonijo, morejo računati z najenergičnejšo voljo
Anglije, da za vsako ceno ostane v Indiji, za kar
bo zastavila vse svoje ogromne sile in sredstva.
Saj je tudi nevarno vstajati v Birni ukrotila v naj-
krajšem času, v Indiji pa ima na razpolago nižje
kaste, ki komaj čakajo, da skočijo višjim za vrat,
ako bi nastale resne homatije. Sicer pa ima An-
glija z Indijo najplemenitejša namene in bo Indija
kot svobodna britanski dominijon več veljala ne-
go če bi bila svobodna izven britanskega imperija.

Ako Gandi ponudi celo roko za spravo, se
takoj začnejo razprave, kako uresničiti ustavo fe-
derativne Indije, ki se je v principu sklenila v
Londonu. V to svrhu se pripeljeta v Indijo mini-
ster za Indijo Wedgwood Benn in minister za
dominijone Thomas, ki sta oba člana delavske
stranke. Ministra bosta z lordom Irwinom na čelu
in s pomočjo Gandija sestavila komisijo, ki bo
ustavo v podrobnosti izdelala.

Za spravo se prizadevajo zelo tudi indski
maharadžje. Maharadži bikanorski in bopalski sta
brzjavila v London, naj bi kralj Jurij leta 1932.
ko se bo po njihovem pričakovanju mogel že otvo-
riti parlament svobodne indske federacije v No-
vem Delhiju, sam prišel v Indijo otvoriti zbornico.
Kralj Jurij bo to v resnici tudi storil.

Gandi pri podkralju.

Newdelhi, 18. febr. AA. Po razgovoru z ind-
skim podkraljem je Gandi včeraj izjavil, da se bo
nadaljeval razgovor danes. Ko se je Gandi vračal
od podkralja, ga je pozdravljala velika množica.
Videti je bilo, da je zelo zadovoljen in je živahno
odzdravljaval množici.

Sv. stolica protestira

Rim, 18. febr. AA. Poročajo, da je sv. sto-
lica pozvala svojega nuncija v Parizu, naj dožene
resnico o tem, da so baje ruske postaje namenoma
motile papežev govori, ki ga je imel ob otvo-
rnosti vatikanske postaje. Če bi ta vest odgovar-
jala resnici, potem bi Vatikan odločno protestir-
al proti taki kršitvi mednarodnega prava.

Novice s Primorskega

Trst, 18. febr. Z. Pregarjanja naših rojakov
se nadaljujejo. Številne naše rojake brez povišja
aretirajo. Za aretacijo zadostuje, da pri preiskavi
najleže kak star slovenski ali hrvaški časopis.
Aretirance maltretirajo po ječah. Včasih aretiranci
celo izginejo. Te dni so napravili hišno preiskavo
pri župniku Simonu Froliču v Gidem selu pri
Pazinu. Našli so pri njem koledar »Danica«, rad-
česar so ga aretirali.

Smrt at. novinarja

Duraj, 18. februarja. kk. Po težki boleznii
je umrl danes komercialni svetnik Avgust Hirsch.
čestni meščan dunajski ter izdajatelj in glavni
urednik krščanskosocialnega lista »Neuigkeits-
weltblatt«. Hirsch je spadal med najmarkantnejše
sobojevnike dr. Luegerja. Svoj list je dal na raz-
polago političnim interesom dunajskega voditelja
krščanske socialne stranke Kunschaka in ga za-
pustil sedaj svojemu sinu, ki bo list ohranil za do-
sedanje demokratične tendence.

Pravne vesti

Belgrad, 18. februarja. AA. Minister pravde
je predpisal na osnovi § 25. zakona z dne 6. fe-
bruarja 1929, s katerim se uvaja in uveljavlja ka-
zenski zakonik, zakon o kazenskem postopku in
zakon o izvršenju kazni z odvzemanjem svobode,
pravilnik o uniformiranju in obožrnosti pravosod-
nih stražnikov. Na podlagi tega pravilnika ima
stražnik pravico rabiti orožje v tehle slučajih:
1. če ga kdo napade, ali če ga hoče kdo razorožiti.
2. če naleti na neznanu sumljivo osebo, ki se ne
odzove na poziv »stoj! in začne bežati, 3. če na-
leti na kakršnokoli osebo, ki se na trikratni poziv
ne ustavi, 4. če ne more dosegati pozvati stražo
kot s streljanjem v zrak in 5. pri splošnem alarmu
v slučaju požara, revolte ali splošne nevarnosti.

Brezposelska kriza

Split, 18. febr. Z. V tovarni »La Dalmatienne«
se nadaljujejo redukcije delavstva. Zdi se, da bo
ta tovarna z delom začasno prenehala. Toda te
redukcije so le navidezne, ker se namerava to-
varna notranje urediti in modernizirati, nakar bi
sprejela še večje število delavstva na delo, kakor
doslej.

Geizer mineralne vode

Sisak, 18. febr. Z. Tu je vzbudil ogromno sen-
zacijo izbruh mineralne vode, ki je prišla na dan
iz globine 180—190 m ter brizgala več desetm-
etrov visoko. To se je zgodilo v Galgovo, poleg
železniške proge. V eni uri se je dvignilo v zrak
17.500 litrov vode, ki je merila 19,2 °C. Njene ke-
mične sestavine so iste, kakor doslej.

Pomorska nesreča

London, 18. februarja. AA. Snoči je v silnem
viharju zadel parnik paroplovne družbe »Moor li-
ne« ob skale Pincushion v bližini Sunderlanda. Po
zelo napornem delu so rešili čolni s pomočjo re-
šilskih raket spravili posadko na varno. Parnik
sam, ki je bil na poti iz Dunkirka v Lynce, se na-
haja v zelo nevarnem položaju.

London, 18. februarja. AA. S parnika »Hall-
moor« so spravili na kopno soprog kapetana in
24 mož posadke. Kapetan sam, prvi in drugi čast-
nik, 3 strojniki in 6 mož posadke je ostalo na par-
niku. Škoda, ki jo je parnik pretrpel, ni znana.
Upajo, da ga bodo rešili v nekaj dneh, ko bo vi-
soka plima.

Španija krenila - desno

Nova vlada vsebuje markantne monarhistične osebnosti - V nočni seji so sklenili sklicati ustavodajno skupščino

Madrid, 18. febr. kk. Kralj je določil za mi-
nistrskega predsednika admirala Aznarja, za zu-
nanjega ministra grofa Romanonesa, za notranjega
ministra dosedanjega madridskega župana, mar-
kija Hoyosa, za pravosodnega ministra markija
Alhuzemasa, za vojnega ministra dosedanjega mi-
nistrskega predsednika, generala Berenguerja, za
mornariškega ministra admirala Rivera, za finanč-
nega ministra Ventosa, Cambovega prijatelja, kar
je zato važno, ker Cambo odločno nastopa za skor-
rajšnjo stabilizacijo pezete, za ministra za javna
dela La Cirva, ki je svoječasno sodeloval s Primo
de Rivero, za gospodarskega ministra voditelja
konservativcev, grofa Bugallala, za delovnega mi-
nistra vojvodo Gabrijela Maura.

Konec krize je pripisovati močnemu pritisku
monarhističnih politikov, ki so dali kralju vedeti,
da nikakor niso zadovoljni s Sanchezom Guerro
in njegovim postopanjem. Razen tega so bili ne-
kateri generali pripravljani, izklicati monarhistič-
no diktaturo tudi brez sporazuma s kraljem. Če
ne bi potrebovali inozemstva za stabilizacijo pe-
zete in za druge stvari in če ne bi bila potrebna
parlamentarna vlada, bi najbrže prišlo do ostre
vojaške diktature. Monarhistični politiki so imeli
dolgo nočno sejo, na kateri so izdelali listo za
posamezna ministrstva, katero so pozno ponoči
predložili kralju. Na tej seji, katere sta se udele-
žila tudi general Berenguer in njegov finančni mi-
nister, se je določil program za novo vlado in med
drugim sklenilo, da se skliče ustavodajna narodna
skupščina. Brezstrankarski listi trdijo, da bi bila

drugačna rešitev krize nemogoča. Monarhistični
listi pa častitajo sami sebi in deželi ter hvalijo
ustavno in nepristransko postopanje monarha. Za-
trjujejo, da politični položaj sedaj ni samo dober,
temveč celo prav izboren. Liberalni listi se radi
ostre cenzure ne morejo izjavljati.

Madrid, 18. febr. kk. Kraljica se je vrnila iz
Londona v Madrid ob 9 zvečer. Na kolodvoru je ni
pričakoval kralj, temveč samo obe hčeri in en in-
fant. Mnogi monarhisti so pozdravljali kraljico na
kolodvoru in na ulicah, ki vodijo do kraljevega
gradu. Končno se je pokazal na balkonu tudi
kralj. Potem, ki se je umaknila policija, ki je gosto
zastražila ulice, so demonstranti napadli v eni
glavnih ulic avtomobil, s katerim se je vračal
mev sin Primo de Riveria in več drugih monarhi-
stov. Avto so zažgali, potnike pa pretepli.

Pariz, 18. febr. kk. Voditelj španskih socia-
listov Trier izjavlja v intervjuju v »Excelsioru«,
da je monarhistični režim v Španiji popolno in
izrabljen. Celo nova diktat- »bi se drž« največ
en mesec. Vsi prepričani republikanci bi morali
odkloniti sodelovanje s krono.

Vče. . . pozno zvečer je prišlo v Madridu do
hu . . . padov med policijo in revolucionarnimi
studenti, ki so hodili po ulicah in vzklikali: »Doli
kralj! Zivela republika!« Ko je nastopila policija,
so studenti napravili barikade s prevrnjenimi
»omobii«. Končno jih je policija razpustila. »Petit
Parisien« piše, da je bil tojniški polk v Getateju
razorožen, ker so častniki prip. avljali pronuncia-
mento za republiko.

Romunski kralj potuje

Vsestransko prizadevanje za rešitev krize

Bukarešta, 18. februarja. AA. Rador poroča:
Kralj Karel dva tedna ne bo sprejemal v audienci.
Ta čas bo porabil za to, da se bo na licu mesta
poučil o razmerah v narodu. Včeraj se je nena-
doma pojavil v nekem okraju glavnega mesta in je
osebno zapovedal uradnikom, naj hitreje vrše svo-
je posle. Obenem se je informiral o njihovih rod-
binskih in premoženjskih razmerah. Nato je šel v
neko finančno upravo, kjer si je ogledal poslovanje
in si dal poročati o premoženjskem stanju davčnih
obvezancev. Tam je ostal celo uro. Nato je šel v
neko trgovino, kjer se je informiral o cenah in
brezposelnosti. Potem pa je odšel v neko hišo v
predmestju, kjer se je informiral o prebivalcih te
hiše. Ko se je čez četrte ure spet pojavil na cesti,
so ga obkolile množice ljudi, ki so mu priredile
ovacije. Kralj jih je začel izpraševati, kako jim
gre, in je med nje razdelil mnogo darov in de-
narija. Ko so ovacije dosegle višek, se je kralj
vrnil v dvor.

Bukarešta, 18. febr. Z. Potrjuje se, da se Titu-
lescu nahaja v Parizu in se razgovarja s finančnim
ministrom Popovičem, ki se tamkaj mudi radi po-
sojila. Titulescu je izjavil, da se bo v kratkem vr-

gel mirno rešiti krize. Kriza se radi tega naglo
bliža svojemu vrhuncu, ko si v odprtem boju
stopita nasproti kralj in prevratne sile. Treba
je počakati kakšen bo izid tega boja. Zoleti je
le, da bi bil kolikor mogoče kratek in nekrvav
in da bi pomagal pravici do znage.

Poljedeljska konferenca

Pariz, 18. febr. kk. Pariške poljedelske kon-
ference evropskega študijskega odbora, ki bodo
23. in 26. februarja, so pod vodstvom Brianda sa-
mege. Francija je poslala na konferenco svoje
prve strokovnjake, državnega podtajnika za na-
rodno gospodarstvo Poncela, šefa francoskega od-
delka za Društvo narodov Massiglija, ravnatelja za
gospodarska vprašanja v zunanjem ministrtvu
Coulondierja in ravnatelja za gospodarske pogodbe
v trgovinskem ministrtvu Elbela.

Velika blamaža fašist. režima

Vehementen govor proti g. Mussoliniju

Washington, 18. febr. Znano je, da je ameriški admiral Butler nekako pred enim mesecem v nekem uglednem tujakšnem klubu imel govor, v katerem je ostro napadal g. Mussolinija, češ da izziva vojno. To ni nič čudnega, je pri tej priliki dejal ameriški admiral, če pomislimo, da je g. Mussolini ob neki priliki, ko je šifiral svoj avto in pri tem povozil otroka, Američanu, ki se je vozil z njim in želel, naj se avto ustavi, dejal: »Kaj pomeni življenje otroka, če gre za državne posleke?« To da mu je povedal Cornelius Vanderbilt junior, je dejal admiral.

Umevno je, da je Mussolini takoj, ko se je seznanil, naročil italijanskemu poslaniku v Washingtonu, da proti nastopu admirala Butlerja najodločneje protestira, obenem pa demantira omenjeni dogodek, ki da se ni nikoli zgodil. Kar se tiče mladega Vanderbilta, je izjavil italijanski poslanik, da sploh nikoli ni bil skupaj z g. Mussolinijem. Ob enem je seveda poslanik opozoril, da bi zaradi takega napada prijateljski odnosi med Italijo in USA lahko občutno trpeli, če se šefa italijanske vlade ne da primerno zadovoljenje.

Spričo tega se je zunanji urad pri italijanski vladi opravičil, državni tajnik za mornarico pa je odredil, da ima admiral Butler priti pred vojno sodišče. G. Mussolini je nato v posebnem pismu izjavil, da je zadovoljen in da je dogodek zunaj s tem likvidiran. Fašistično časopisje pa je tri dni zaporedoma v svojem znanem brezskrbnem in banalnem tonu zadevo slikalo kot veliko zmago Italije in Mussolinija, pred kojega zahtevo da so morale celotno Zedinjene države kloniti.

Fašistični režim pa ni računal z demokratičnim čutom in znanim samoljubjem ameriške javnosti, ki absolutno ni bila mnenja, da bi bila zadeva na ta način pravilno rešena. Postavil se je pa po robu admiral Butler sam, ki uživa zaradi svojih briljantnih sposobnosti kot častnik in javen delavec ogromno populariteto in se tega seveda v polni

meri zaveda. Ameriška javnost je napadla vlado, ker je disciplinirala admirala, preden je zadevo sploh preiskala. Tudi opravičbe pred g. Mussolinijem ameriška javnost ne odobrava, ker so se USA napram Italiji obnašale vedno lojalno, dočim rimska vlada v Ameriki podpira fašizem. Na vsak način bi bila morala vlada, preden se je opravičila, počakati izida preiskave proti Butlerju.

Ameriška javnost je tako razburjena, da je moral prezident Hoover zdaj izjaviti, da odredba proti admiralu Butlerju ne izvira od njega.

Butler je nato izjavil, da zahteva, da naj bo razprava pred vojnim sodiščem javna. Državni tajnik za mornarico se je spričo razpoloženja javnosti v to takoj udal. S tem pa je situacija postala še bolj kritična. V Ameriki, kjer vlada tudi v vojaškem resoru popolna politična svoboda, bi javna razprava lahko imela najdalekosežnejše politične posledice. Vanderbilt junior je izjavil, da je bil res skupaj z Mussolinijem in sicer 22. julija 1926 in da bo rad nastopil kot priča za resničnost dogodka z avtomobilom, ki ga je navedel Butler: incident, piše »New York Herald«, se je zgodil blizu mesta Grosseto, povožena pa je bila mala deklica. Spričo tega pač ameriški vladi ni ostalo nič drugega, kakor da je odredbo, da ima admiral postaviti pred vojno sodišče, preklicalo in se zadovoljilo z enostavnim ukorom admirala, ki ostane dalje na svojem visokem mestu kot poveljnik atlantske eskadre, kakor da bi se ne bilo nič zgodilo.

S tem se pa zadeva za ameriško demokracijo, ki je radi te diplomatske afere silno razburjena proti italijanskemu fašističnemu režimu, nikakor ni končala. »The World« in z njim ostalo veliko ameriško časopisje je otvorilo pravo kampanjo proti fašističnemu režimu. Ker je 5. februarja t. l. umrla mali umorjenega poslanca Matteottija, Isabella Matteotti, pri čemer je vlada prepovedala razun najbližjim sorodnikom vsako udeležbo pri pogrebu kakor tudi vence in objavo smrti v časopisih, ameriško časopisje podrobno pogreva to strašno zadevo.

»The World« trdi, da je Matteottija ubil Dumini po zamisli in naročilu odgovoraj, da je bilo telo poslanca strahovito zmrzavljeno in skaženo, da sta bila po istem naročilu ubita tudi blišči minister Amendola in pisatelj Gobetti kakor tudi cela vrsta drugih. Fašistična Čeka (Ovra), ki stoji na Viminatu, dela vse po višjem navodilu. Po istem naročilu ječijo najboljši Italijani v strašnih ječah Ara Coeli in na otokih. Za tajno policijo izdaja italijanski budjet štirikrat več nego Francija itd. itd.

Na vse te obdolžitve fašistično časopisje molči ko grob; italijanski listi popolnoma zamočujejo tudi zmago admirala Butlerja. Nihče ne zahteva zadovoljenja za pisavo ameriškega časopisja.

Stvar pa je postala velepolitičnega pomena, ko jo je zagrabil sam ameriški senat. Tu sta fašistični režim vehementno napadla senatorja Heflin in Brookhart. Heflin je z ozirom na šefa italijanske vlade, namigujoč na afero Matteotti, rabil besede, ki se sploh ne morejo reproducirati. Brookhart pa je napadel ameriško vlado, ker se je opravičila, češ da USA niso vezane po nobeni lojalnosti na italijanski režim, ki na zunanji držbi miro-ljubne govore, da bi popravil svoje dezolantne finance, v šole pa je pravkar uvedel čitanko, ki govori o italijanskem cesarstvu, ki da se bo ustvarilo z mečem in s pogumom umreti.

Istega dne je objavila »United Press« intervju z bivšim italijanskim ministrskim predsednikom Nittijem, ki izjavlja, da se popolnoma strinja z mnenjem ameriške javnosti, ki se ne smatra vezane po lojalnosti do režima, ki podpira Hitlerja, daje potuho sovjetom in plačuje nemirne elemente na Balkanu, v Avstriji in na Madjarskem, da bi motili evropski in svetovni mir.

Nacionalni kongres USA so sprožili misel, da naj se admiral Butler pri prihodnjih volitvah za prezidenta postavi za kandidata. Tak slučaj ni prvi, ker je, kakor znano, prezident Roosevelt bil tudi vojak in sicer polkovnik pehote.

Med macedonskimi teroristi

Sofija, 18. februarja, kk. Listi poročajo, da je prišlo večeraj radi ugrabljenja popa Hristova, radi česar so protogrovisti ostali brez voditelja, do sprave med obema sovražnima kriloma Macedon-cem, in sicer tako, da opustijo voditelji protogrovistov vsakršno politično udejstvovanje. Njihov pristavej se dano na prosto, da se pridru-žijo skupini Mihašlova ali pa se umaknejo iz macedonskega gibanja.

Belgrajske vesti

Belgrad, 18. februarja. 2. Kmetijsko minist-rstvo je odobrilo kredit 4 in pol milijona dinarjev za izplačilo 140 vagonov selekcijskega semena iz državne dobra Belje. Seme se je banovinam že razdelilo.

Belgrad, 18. septembra. Z S prvim marcem se dovoljuje uvoz svinj v Avstrijo, ker so se avstrijske oblasti prepričale, da je kuga, radi katere je bil uvoz prepovedan, imela samo lokalni značaj.

Belgrad, 18. februarja. AA. Da kraljevske banke uprave morejo na osnovi § 16. zakona o pospeševanju kmetijstva zadostiti zahtevam tega zakona, da se otvorijo v vseh okrajih in občinah zimski tečaji iz vseh panog kmetijstva, je podelilo ministrstvo za kmetijstvo podpore kraljevske bankam upravam. Kraljevska banska uprava Dravske banovine dobi 30.000 Din.

Belgrad, 18. februarja. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je upokojen na lastno prošnjo Aleksander Jemric, član državnega sveta v I/2.

Belgrad, 18. februarja. AA. Minister za soci-alno politiko in narodno zdravje je predpisal pravilnik o pobujanju trahoma in gobavosti. Pravilnik stopi v veljavo z razglasitvijo v »Službenih No-vinah«.

Belgrad, 18. februarja. AA. Minister zuna-njih zadev je podelil eksekvaturu Brunu Kataliniću, notarju v Splitu, ki ga je švedska vlada imenovala za častnega konzula.

Belgrad, 18. februarja. AA. Ameriška vlada je imenovala za vicekonzula v Zagrebu Roberta Felnerja.

Belgrad, 18. februarja. AA. Minister za soci-alno politiko in narodno zdravje je po zaslišanju glavnega sanitetnega sveta predpisal odredbe o tem, kateri zdravnik ima pravico na naziv spe-cialista za otroško in šolsko higieno.

Zagreb, 18. februarja. Z. V bolnišnici je davi umrla Ivana Vrkljanova, ki jo je pred 8 dnevi na-padel Slavko Žimbek, da bi se maščeval nad nje-nim očetom.

Kako pišejo listi o Španiji?

„Journal de Geneve“

od 17. februarja takole označuje položaj v Španiji: »Španska kriza je več, kakor pa parlamentarna kri-za, to je kriza režima. Klici: »Živela republika!« ki se slišijo po madridskih ulicah, spominjajo na na-pad na Bastille pred izbruhom francoske revolucije, tembolj ker se razlegajo okrog madridske jetniš-nice, kjer je zaprtih nekaj političnih voditeljev. To so sicer samo poulični pojavi, toda tudi na znotraj se vrši preobrat, ki mora vzmernirati kraljevo pa-lajo in branilce monarhije. General Berenguer je nameraval dne 1. marca izvršiti splošne volitve, toda spričo dejstva, da so se levičarske stranke odklo-nilno izrazile, je moral demisionirati. Parlament, ki bi bil izvoljen pod takimi prilikami, bi ne ob-segal ne socialistov, ne republikancev, niti galških agrarcev, nobenega Katalonca in ne velike večine liberalcev. Takšen parlament bi ne predstavljal na-rodove volje in vlada, ki bi se bila morala nanj na-slanjati, bi bila prepuščena gotovemu poginu.«

»Do sedaj so levičarske stranke bile popol-noma razpršene. Zadnji dogodki pa so jih stinili v skupno fronto proti monarhiji. Od kar je cenzura nekoliko ponehala, so se zvezale med seboj in so-glasno zahtevajo republiko. Ravno tako so tudi socia-listi in člani strokovne zveze prešli v ofenzivo. Skle-nili so namreč, da bodo v slučaju volitev proglasili splošno stavko. Splošna stavka sama na sebi še ni bogve kakšno privlačno borbeno orodje niti bi ne bila nevarna. Toda kdo more trditi, da bi ne dala povoda za večje socialne neredne. Kralj bo torej ime-noval novo vlado, toda kaj, če bo ta vlada morala odstopiti vsled pritiska javnega mnenja.«

»Kaj se bo torej zgodilo? Upor republikancev, ki je bil dosedaj bolj pasivnega značaja, je postal borben. Pričakovati se mora, da bo njihov boj pos-tal od dne do dne hušji, da bodo napadali monar-hijo z vsemi razpoložljivimi sredstvi ter da se ne bodo dali preplasti več od nobene nove vojaške diktature. Slikalo se je, da je imel kralj namen po-staviti vojaški direktorij, kateremu bi načeloval ge-neral Mola, sedanjí predsednik celokupne varnostne policije v državi. V tem direktoriju bi se nahajala tudi generala Martinez Anido, notranji minister v vladi Primo de Riveru in general Barrera, bivši vrhovni komandant Katalonije.«

»Položaj v Španiji je torej postal zelo vznemir-ljiv. Ako bi prišlo do spremembe režima tudi državne meje niso več varne, kajti ne smemo po-zabiti, da so se levičarske španske in levičarske katalonske stranke lani v San Sebastianu odločile, da se bodo medsebojno podpirale vreči monarhijo ter pustiti Kataloncem popolno svobodo, da si potegnejo politične meje, kakor hočejo. Od njih bo odvisno, če bodo Katalonci hoteli ostati v zvezi s Španijo ali pa če bodo hoteli ustanoviti neodvisno suvereno državo. Sedanja parlamentarna kriza je samo ena kratka epizoda v važnem poglavju španske zgodovine, ki se trenutno piše.«

„Germania“

z dne 17. februarja piše o istem predmetu takole: »Tragična usoda španske monarhije je, da mora iskati opore ravno pri onih osebnostih, katere so ji prizadele največ škode. Santiago Alba, katerega je kralj osebno telefonično prosil za sodelovanje, je odklonil. Grof Romanones ni prijatelj sedanje kral-ja, Sanchez Guerra je bil le še pred enim letom od vojaškega sodišča soljen in obsojen in ravnokar iz ječe izpuščen. Ni dobro znamenje, da mora Al-fonz XIII. iskati zaščite pri svojih sovražnikih. Pred par leti bi se koraki, katere je kralj podvzel sedaj, mogli smatrati za okrepitev monarhije, danes so prepoznani. Na znotraj je socialistična in republikan-ska propaganda vedno bolj širila nezadovoljstvo z diktaturo in s kraljem, od zunaj pa je španska emi-gracija sistematično ruvala na ugledu diktature in kralja samega. Tako so celo kraljevi osebni prija-teljti prestopili k njegovim sovražnikom. Njihovemu pritisku se je kralj udal, ko je opustil Primo de Rivero, vendar pa njegov naslednik Berenguer v

trinajstih mesecih vladanja ni prav čisto nič ko-ristil kralju in njegova vlada bo v zgodovini nosila pečat kompromisov, ki niso zadovoljili ne levice, ne desnice, kralju pa odvzeli ugled.

Ko se je prvič govorilo o novih volitvah in so levičarske stranke spregovorile besedo o ustavodajni skupščini, se je kralj morebiti upravičeno bal, da bi takšna skupščina njegove pravice vendar le preveč okrnila. V tem boju za svoj prestol je kralj izbral neko srednjo pot: razpisal je volitve za novo skup-ščino, ki bi pa ne imela pravice spreminjati ustave. Ko je cenzura ponehala, in je ljudstvo moglo iz-raziti svoje želje, se je pokazalo, kako neobhodno po-trebna je postala reforma ustave. Zaporedoma so se izjavili za ustavodajno skupščino vsi pomembnejši politični voditelji. Ni dobro znamenje, če se v tem kritičnem položaju vsi državniki vlečejo nazaj, ker to dokazuje, da se hočejo ohraniti za poznejše do-godke. Za enkrat leži velik vprašaj nad španskim ljudstvom, o katerem nihče ne ve, če bo glasovalo za ali proti monarhiji. Eno je gotovo namreč, da stojijo vsi katoliško misleči Španci, armada in urad-ništvo strnjeno okrog svojega vladarja, ki se bo pa moral v varstvo svoje dinastije odreči mnogim pre-rogativam, katere mu je nudila stara španska ustava. Seveda vladar ne bo smel poslušati nasvetov, da prepusti usodo svoje države novi vojaški diktaturi.

Francozi o Franciji

André Tardieu, bivši ministrski pred-sednik, je v zadnji številki »Illustration« priobčil interesantno študijo o francoskem narodu, kjer mu očita, da se vse premalo zaveda svoje sile in svojega pomena za Evropo.

»Kako gospodarimo s svojimi silami? Misli-te si enkrat Francijo, kakor so jo zgrabili naši kralji in naša demokratična republika v rokah Nemcev ali Italijanov. Obraz sveta bi se spre-menil. Kajti v obeh državah bi zrastle impe-rialna delavna zavest, rasla bi in zahtevala od-ločilno mesto polomcem. Francozi imamo impe-rij, toda kdo med nami se tega zaveda? Da se moremo razviti v popolnost, potem se moramo čutiti kot stotimiljski narod, kar tudi smo. To-da nam je ljubše, da se nas šteje le 40 milijo-nov in da med seboj žremo drug drugega. V 14 mesecih sem storil, kar sem mogel. Toda to boli, da sem mogel tako malo storiti v primeri s tem, kar sem hotel storiti in da sem storil, kar sem mogel. V 50 letih je imela Francija samo dve močni vladi. Clémenceaujevo 1914, ker smo se hali poraza in Poincaréjevo 1926, ker smo se hali bankrota. Vse druge vlade so bile brez moči in niso bile zasidrane, zato, ker niso teme-ljile na obupu.

Ni Francoza, ki bi bil tako desno orien-tiran, da bi se hotel odpovedati pridobitvam revolucije. Nihče ni tako na levi, da bi prav-zares vzel komunizem. Tak je naš človek in tak je naš narodni značaj, pa naj bo komunistično ali socialistično usmerjen: Vedno odklanja in-ternacionalizem ali kolektivizem.

Čudovit narod, pri katerem nikdar ne veš, ali hoče podvig ali propast svojih najboljših sinov. Narod, ki je pripravljen za največje bor-be, a majhnih ne sprejema nase. Vojska nam je pobila ljudi, ni pa pobila naših strasti in naših navad. Ostale so stoletne navade življenja, mišljenja, verovanja, upanja in sovraštva. Te na-vade izobličijo Francoza že v materinem telesu in nič ne spremeni več njegove individualnosti in nezaupljivosti.«

Pierre Laval: o gospodarski krizi

Današnja »Kölnische Volkszeitung« objav-lja v gospodarski prilogi članek, ki ga je napi-

Podonavska federacija

Fantazije nemškega časnikarja o nekem načrtu dr. Beneša

Včerajšnja »Kölnische Zeitung« prinaša iz-viren dopis svojega madjarskega dopisnika pod naslovom »Groß Bethlen in njegovi nasprotniki«, v katerem izvaja med drugim sledeče:

»Zbližanje med Avstrijo in Madjarsko je vzbudilo mnogo vznemirjenja med državami Male antante. Dokaz za to so bile izjave, ki jih je dr. Beneš podal pariškemu »Paris Midi«, v katerih je čsl. zunanji minister ostro napadel revizionis-tične zahteve madjarskega predsednika vlade in zahteval popoln preobrat v njegovi politiki. Dr. Beneš je izsilil tudi skupno izjavo zunanjih ministrov Jugoslavije in Romunije, v kateri si državi obljubujeta, da ne bosta brez predhodnega odobrenja od strani Čehoslovaške podpisali nika-kega gospodarskega sporazuma z Madjarsko. Grof Bethlen je po svojem povratku v Budimpe-što takoj poudaril, da bi bilo potrebno avstro-madjarski sporazum razširiti v smeri proti Romuniji in Jugoslaviji.«

Sedaj, ko je dr. Beneš prepovedal svojim zaveznicam vsak separaten sporazum z Madjar-sko, je postalo jasno, da je vsaka srednjeevropska politika brez CSR nemogoča. Z drugimi besedami,

samo njegov načrt o podonavski zvezi je edini, od katerega se sme pričakovati odrešenja.«

Omeniti se mora še posebej, da je nedavno tudi Maniu v izjavah, ki jih je podal dopisniku »Neue Freie Presse« zastopal dr. Benešev misel. Maniu se je celo izrazil, da bi po njegovem mne-nju ne bilo ostati samo pri gospodarski zvezi onih držav, ki so svoje dni tvorile avstro-ogrsko monarhijo. Ta zveza bi se lahko izpopolnila s skupno obrambno organizacijo. Čsl. in romunski državniki so celo pristali na to, da bi gotove meje na korist Madjarske popravili; tako bi CSR pristala na odstopitev vsega ozemlja severno od Donave in vzhodno od črte Bratislava Košice, Romunija pa bi vrnila vse kraje izven Sedmogra-ške, torej mesta kakor so Arad, Marmaroš Siget, Veliki Varaždin. Seveda bi Madjarska tudi teh po-nudb ne marala sprejeti, ker stoji na stališču Wil-sonovih 14 točk in zahteva plebiscit povsod, kjer-koli prebivajo Madjari. Madjarsko vlado podpira Mussolini, ki z nesimpatičnimi očmi zasleduje dr. Benešev politiko srednjeevropske zveze po-donavskih držav.

Madjarska je prepričana, da je avstro-mad-jarski sporazum odprl vrata proti Nemčiji. Samo na ta način bo Madjarska mogla uiti zankam, katere nastavlja dr. Beneš.«

Grško-bolgarski spor

Sofija, 18. febr. AA. Danes dopoldne je bila seja parlamentarne komisije za zunanje zadeve. Na seji je minister za zunanje zadeve Burov raz-ložil grško-bolgarski spor. Burov je včeraj spre-jel angleškega poslanika v Sofiji in z njim dolgo časa govoril o tem sporu. Bolgarski odgovor na znano pismo angleškega zunanjega ministra Hen-derzona bo predano angleškemu poslaniku po seji parlamentarnega odbora za zunanje zadeve in seji ministrskega sveta.

Sofija, 18. febr. AA. List »Zaria« poroča, da so bolgarski krogi jako nezadovoljni s stališčem, ki ga je zavzel zunanji minister Burov v grško-bolgarskem sporu. Burovu očita, da je storil več hudih pogršk in da je ne samo zanemaril Hendersonovo iniciativo, nego tudi 13% oslušal nasvetov turškega zunanjega ministra Tevčika Ružič-beja, ki mu je o priliki svojega obiska pri njem sporočil, da je italijanska vlada pripravl-jena sodelovati.

Drobne vesti

Friedrichshafen, 18. febr. AA. Tukanjska zeppelinska tvornica je kupila aluminijevo ogro-dje angleškega zrakoplova »R 101«, ki se je svoj-čas ponesrečil v severni Franciji. Te ostanke bo tvornica uporabila pri gradnji novega Zeppelina. Vodstvo tvornice poroča, da odpade name-ravani polet Zeppelinskega zrakoplova na severni tečaj iz finančnih razlogov.

London, 18. februarja. Z. Na snočni seji labo-ristične stranke je izjavil minister za finance Snowden, da bo deficit v državnem proračunu znašal 40—50 milj. funtov.

Coburg, 18. februarja. AA. Bivši bolgarski kralj Ferdinand se bo napotil v Egipt. Zdravniki so mu svetovali, naj gre na južno podnebje. V Egiptu bo kralj Ferdinand ostal delj časa. Tu bo praznoval tudi svojo 70. letnico.

Budimpešta, 18. februarja. AA. Univerze bal-kanskih držav so sklenile predlagati odboru za podelitev Noblove mirovne nagrade, naj s to na-grado dlikuje »tako zvano balkansko konferenco. Namen te konference je dognati osnove balkanske federacije.

Angora, 18. februarja. AA. Na smrt obsoje-nega upornika Husejina, ki je zbežal pri zadnjih usmrtiljav izpod visle, so ujeli v bližini Magne-sije, ko je prišel iz gozda in prosil kmete za ži-vila. Slednji ga so predali orožnikom. Obesili ga bodo v sredo.

Dunajska vremenska napoved. Nobene bi-stvene spremembe. Večinoma oblačno. Nagnjenje za sneg. V nižinah južno vreme. V par dneh se bo morda temperatura znižala.